
**СУЧАСНА ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ:
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПОЛЕ ДОСЛІДЖЕНЬ**

УДК 330.101

В. С. Савчук, доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НАН України,
завідувач кафедри політичної економії
обліково-економічних факультетів
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

**СУЧАСНА ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ
І ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ПОЛІТИКИ**

АНОТАЦІЯ. Систематизовано методологічні проблеми розвитку політичної економії. Сформульовано ключову проблематику економічної теорії політики як сучасного етапу трансформації політичної економії. Визначено методологічні тенденції розвитку сучасної політичної економії.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: політична економія, економічна теорія політики, держава добробуту, теорема медіанного виборця.

АННОТАЦИЯ. Систематизированы методологические проблемы развития политической экономики. Сформулировано ключевую проблематику экономической теории политики как современного этапа трансформации политической экономики. Определены методологические тенденции развития современной политической экономики.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: политическая экономия, экономическая теория политики, государство благо состояния, теорема медианного избирателя.

ABSTRACT. The methodological problems of political economy are systematized in the article. Are formulated the problems of economic theory of politics as the current stage of the transformation of political economy. Are determined the methodological trends of modern political economy.

KEYWORDS: political economy, economicspolicy, welfarestate, the medianvotertheorem.

Сучасна політична економія відображає еволюційні тенденції розвитку свого предмету та методів його дослідження. Критичне ставлення до способів обґрунтування фундаментальних взаємозв'язків структури суспільних відносин з приводу виробництва, обміну, розподілу і споживання не допомогло уникнути негативного впливу останніх тенденцій розвитку науки — її диференціації та інституціоналізації. У даному випадку ми говоримо не тільки про ідеологічний вплив ринкового фундаменталізму на структуру політекономічних досліджень, скільки на сформовану під його впливом методологію досліджень, яка базується на порівнянні тієї чи іншої моделі із зірцем ефективного функціонування ринку вільної конкуренції.

Спрощене розуміння смітіанської моделі невидимої руки ринку для більшості економічних питань виявилось адекватним і дозволило отримати формальні відповіді на досить велику кількість питань відносно відповідних економічних ефектів, однак, для інших питань адекватність такої методології залишалася спірною. Усунення еволюційного аналізу соціально-економічних систем, який виокремлює структуру її фундаментальних зв'язків через призму зародження, розвитку, занепаду і трансформації із складу теоретичних досліджень як правило ставить питання щодо релевантності основних висновків, щодо конкретних історичних умов.

Не менш важливою проблемою, що пов'язана із методологічним пануванням «ринкового фундаменталізму» емотиваційна незалежність поведінки урядовців від економічного інтересу, а отже і неможливість прийняття субоптимальних політичних рішень.

Таке абстрагування економічних досліджень від політичних детермінант суспільного вибору викликало значну критику в академічних колах. Ідеї про необхідність включення в структуру економічних досліджень елементів держави отримали формальне доведення у роботі видатного методолога П. Самуельсона «Повна теорія державних витрат»¹. Це, в свою чергу, дозволило Ентоні Доунсу сформулювати і довести теорему медіанного виборця², яка стала наріжним каменем сучасної теоретичної уяви щодо взаємовпливу економіко-політичних рішень. При цьому був зроблений акцент на таких проблемах, як формулювання цільових функцій можновладців, їх фундаментальних детермінант і

¹Samuelson P. Theory of Public Expenditure // The Review of Economics and Statistics. — Vol. 36 (November). — P. 387–398.

²Downs A. An Economic Theory of Democracy. — New York: Harper & Row, 1957.

обмежень, а також виокремлення взаємозв'язків між приватним і суспільним сектором.

На думку Бруно Фрея, яку докладно викладено у його статті «Ренесанс політичної економії», виокремлення позитивної економічної теорії політики стало тією віхою, яка зможе подолати розходження між політичними та економічними науками. Використання сучасних економічних методів до дослідження політичних проблем безумовно спирається на широку фактичну базу, описану і систематизовану італійською та стокгольмською школами суспільних фінансів. Узагальнюючу характеристику сучасного етапу розвитку політичної економії можна надати, спираючись на роботу «Політична економія держави добробуту» Дж. Бьюкенена, в якій охарактеризовано наявні форми прояву функцій держави — від «держави добробуту» до «збовтаної держави».

Саме включення до аналізу перерозподільного впливу на державу груп з особливими інтересами досить чітко вирізняє сучасну політичну економію від класичного її трактування та водночас окреслює подальші тенденції її розвитку в напрямку диференціації та поглиблення методології досліджень означеного впливу, що згодом дасть змогу переформулювати концептуальну уяву щодо закономірностей еволюційних процесів соціально-економічних систем.

Статтю подано до редакції 18.02.14

УДК 330.341.1

Л. В. Лебедева, к.е.н., доцент кафедри економічної теорії та конкурентної політики Київського національного торговельно-економічного університету

НОВА ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ — ТЕОРЕТИЧНА КОНЦЕПЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

АНОТАЦІЯ. У статті досліджено проблему розбудови нової теоретичної концепції, що б відповідала потребам сучасного економічного розвитку. Висвітлено основні протиріччя нової постіндустріальної економіки, яким важко дати пояснення у методологічних рамках економіксу. Доведено, що зміни у соціально-економічній системі суспільства можуть бути ефективно пояснені за допомогою інструментарію нової політичної економії.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: постіндустріальна економіка, постіндустріальне суспільство, знання, інформація, власність, нова політична економія.